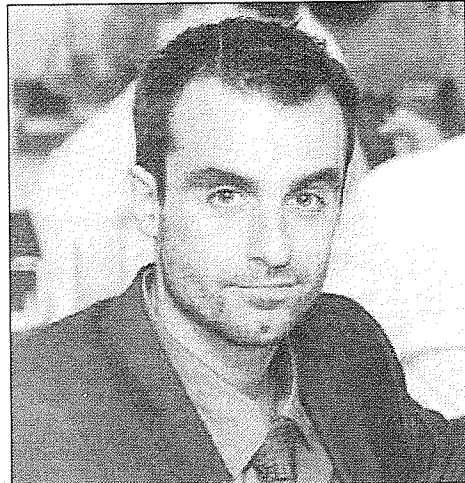


"Παιδί και Πληροφορία - Αναζητήσεις και Προσεγγίσεις Ιστορίας, Δικαίου - Δεοντολογίας και Πολιτισμού"

Στις 28-29 Απριλίου 2017 διοργανώνει η ερευνητική ομάδα του Ιονίου Πανεπιστημίου "Πληροφορία: Ιστορία, Ρύθμιση, Πολιτισμός" (IHRC) διεπιστημονικό συνέδριο με θέμα Παιδί και Πληροφορία: Αναζητήσεις και Προσεγγίσεις Ιστορίας, Δικαίου - Δεοντολογίας, Πολιτισμού

Επίκεντρο των διεπιστημονικών θεματικών του συνεδρίου είναι το παιδί σε σχέση με την πληροφορία όσον αφορά την ιστορία, τη ρύθμιση (δίκαιο και δεοντολογία) και τον πολιτισμό. Ως "παιδί" εννοείται για τις ανάγκες του συνεδρίου ο ανήλικος από τη γέννησή του μέχρι την ηλικία της ενηλικίωσης (18 ετών), κατά τον συνήθη ορισμό της νομικής επιστήμης. Η πληροφορία εννοείται κατά την πλέον ευρεία της έννοια (είτε ενσωματωμένη σε φορέα είτε ανεξάρτητη από τον φορέα της).

Ως αναπληρωτής διευθυντής της ε-



ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΟΝ
Δρ. Νίκο Κούτρα
Macquarie Law School,
Australia

ρευνητικής ομάδας και πρόεδρος της οργανωτικής επιτροπής ήμουν στην ευχάριστη θέση να συζητήσω με μία εκ των κεντρικών ομιλητών του συνεδρίου, την αξιότιμη καθηγήτρια Ελένη Θεοδωροπούλου, Κοσμητόρισα στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου με γνωστικό αντικείμενο στην Φιλοσοφία της Παιδείας.

Παράλληλα, θα επιθυμούσα να ευχαριστήσω για ακόμα μία φορά τους υπεύθυνους δημοσιογράφους και αρχισυντάκτες της εφημερίδας ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ που δέχθηκαν να δημοσιεύσουν την συγκεκριμένη συνέντευξη

1. Θα θέλαμε μία ενημέρωση από σας ως συντονίστρια του Ελληνικού σκέλους του Προγράμματος Leonardo da Vinci σχετικού με την "Επαγγελματοποίηση μέσω της Φιλοσοφίας

με παιδιά"

• Επρόκειτο για μία συνεργασία μεταξύ τεσσάρων χωρών, Αυστρίας, Ρουμανίας, Γερμανίας & Ελλάδας σχετικά με τη διερεύνηση της δυνατότητας να ενταχθούν οι διαδικασίες ανάπτυξης της φιλοσοφίας με τα παιδιά στη διαμόρφωση του επαγγελματικού προφίλ του/της Νηπιαγωγού. Το εγχείρημα ανέδειξε δύο δυσκολίες: αρχικά εκείνη της πολυπολιτισμικότητας που δεν περνούσε αυτονόητα στη διαπολιτισμικότητα ούτε μέσω μιας υποτιθέμενης κοινής προσέγγισης της φιλοσοφίας (με τα παιδιά), εφόσον αυτή θα βασιζόταν σε μία κοινή μεθοδολογία (ας πούμε εκείνη που πρότειναν οι Lipman-Sharp & που αποτελεί & την πατρική-μητρική πρόταση στο χώρο της φιλοσοφίας με παιδιά). Η δεύτερη δυσκολία αφορούσε ακριβώς στην αδυναμία μιας κοινής προσέγγισης της ίδιας της έννοιας της φιλοσοφίας: οι διαφορές τόσο στη φιλοσοφική κατάρτιση, όσο και στις αντιλήψεις περί φιλοσοφίας, φιλοσοφίας του εκπαιδευτικού συστήματος καθώς και περί του ρόλου του εκπαιδευτικού, τόσο στα κεκτημένα στερεότυπα περί καλών/κακών μεθόδων εκπαίδευσης, όσο στα συζητητικά μοντέλα και την αντίληψη & τη χρήση της γλώσσας ,κ.ο.κ.ε. περιέπλεκαν ανά πάσα στιγμή την υιοθέτηση κοινής στρατηγικής. Εν τέλει, το πρόγραμμα βραβεύθηκε στην Αυστρία σε επίπεδο καλής πρακτικής, ωστόσο θεωρώ ότι οι δυσκολίες δεν ξεπεράστηκαν - μάλλον παρακάμφθηκαν μέσω αναγκαστικών, γενικών συνθέσεων και παρακολούθησης ενός κοινού παραδείγματος. Ωστόσο, για την ελληνική πραγματικότητα, υπήρξε το πρώτο ερευνητικό διεθνικό project σε αυτό το θέμα και η σημασία του έγκειται ακριβώς στην προσπάθεια σύνδεσης της φιλοσοφίας με τη βελτίωση του επαγγελματικού προφίλ, προσπάθεια που στην Ελλάδα, ακόμα σήμερα, μοιάζει τουλάχιστον εκκεντρική.

2. Στην ίδια λογική, φαίνεται να είναι & η συμμετοχή σας ως επιστημονικά υπεύθυνη για την ελληνική συμμετοχή στη νέα έδρα της Unesco "Πρακτικές Φιλοσοφίας με παιδιά: μία εκπαιδευτική βάση για τον διαπολιτισμικό διάλογο και την κοινωνική μεταμόρφωση" και ως μέλους της Επιστημονικής Επιτροπής της Έδρας

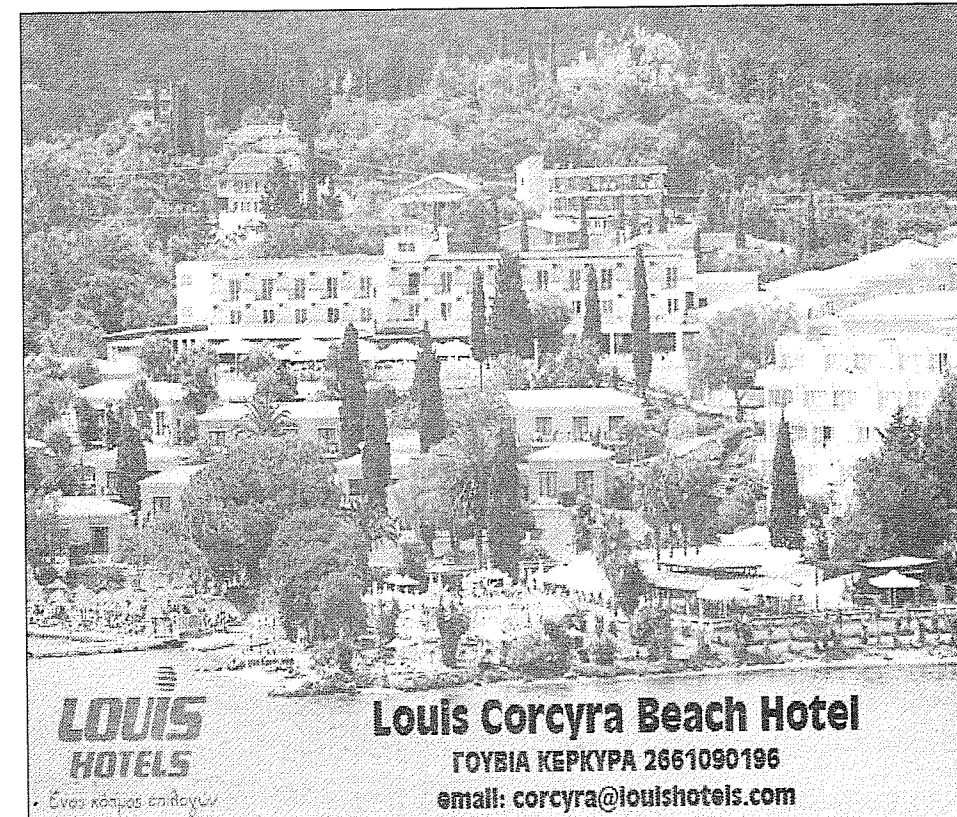
• Ναι, πράγματι, παραλλαγή αυτής της λογικής. Η έδρα αυτή είναι γαλλόφωνη και κατά τα ειωθότα, σύμφωνα



Η καθηγήτρια Ελένη Θεοδωροπούλου, Κοσμητόρισα στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου με γνωστικό αντικείμενο στην Φιλοσοφία της Παιδείας

με την ιδεολογική διάλεκτο της Ουνέσκο, ο τίτλος της έδρας θα πρέπει να αναφέρεται στις βασικές αξίες/στοχοθεσίες της Ουνέσκο. Κάτι τέτοιο βεβαίως αντιλαμβάνεστε ότι απηχεί ήδη μια ορισμένη αντίληψη για το ρόλο της φιλοσοφίας, ως κοινωνικής πρακτικής, & φυσικά αναφέρεται σε δυνατότες ικανότητες της φιλοσοφικής εκπαίδευσης, αλλά συγχρόνως, ενδεχομένως, να περιέχει & μια συρρικνωσή της φιλοσοφίας, λόγω μιας εκ των προτέρων προτυποποίησής της, ένταξής της σε στόχους εκπαιδευτικά και πολιτικά προαποφασισμένους. Ασφαλώς οι αναφορές στη βιβλιογραφία της φιλοσοφίας με παιδιά, περιλαμβάνουν έναν τέτοιον ορίζοντα, μιας & η ενασχόληση με τη φιλοσοφία δεν εξαντλείται στην μεθοδολογία, αλλά ως

κατεχόμενη στόχο της, σε εκπαιδευτικά κυρίως περιβάλλοντα, θέλει την διαμόρφωση, ατομική & συλλογική, του μελλοντικού πολίτη, έτσι ώστε να συμμετέχει συνειδητά και ενεργά στα μεγάλα προσωπικά, ιστορικά & κοινωνικά διακυβεύματα. Ωστόσο, αποτελεί πάντα, ήδη, εξαρχής, ένα ενδιαφέρον φιλοσοφικό ερώτημα, πού πρέπει να τίθεται, το τι σημαίνει δηλαδή, να φιλοσοφεί, μέσα σε συγκεκριμένους κάθε φορά περιορισμούς. Η συμμετοχή στην έδρα αυτή, γίνεται καταρχήν μέσω του παν/κού Τμήματος στο οποίο διδάσκει (το Τμήμα Επιστημών της Προσχολικής Αγωγής & του Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού) και διενεργείται μέσω του "Εργαστηρίου Έρευνας στην Πρακτική & Εφαρμοσμένη Φιλοσοφία", του Ε.Ε.Π.Ε.Φ. Η συμμετοχή μας, δη-



Louis Hotels
Louis Corcyra Beach Hotel
ΓΟΥΒΙΑ ΚΕΡΚΥΡΑ 2661090196
email: corcyra@louis-hotels.com

λαδή, γίνεται ακριβώς διότι υφίσταται η δομή του συγκεκριμένου Εργαστηρίου, η δραστηριότητα του οποίου δεν εξαντλείται στο να αναπαράγει δεδομένες πρακτικές στη φιλοσοφία με παιδιά, αλλά στρέφεται κυρίως στο να ερευνησει τη φιλοσοφία με παιδιά ως μορφή πρακτικής φιλοσοφίας. Στρατηγικά, η συμμετοχή, αναδεικνύει το ενδιαφέρον μας για τα τεκταινόμενα στο χώρο αυτό & μας επιτρέπει να παρακολουθούμε τις εξελίξεις, μιας και ενδιαφέρον στοιχείο είναι το ότι παρόλο που η Γαλλία μπήκε σχετικά αργά στο χώρο της φιλοσοφίας με παιδιά, σε σχέση με την Αμερική, που κατοχυρώνει την γένεση του συγκεκριμένου κινήματος, οργάνωσε μία έδρα Ουνέσκο στο συγκεκριμένο αντικείμενο. Θα έχει επίσης ενδιαφέρον να δούμε πώς θα εξελιχθεί ο θεσμός & πώς οι διαφορετικοί φορείς στον κόσμο που ασχολούνται με τη φιλοσοφία με τα παιδιά θα συνεργαστούν στο πλαίσιο της Έδρας, μιας & οι τρόποι με τους οποίους πλέον εφαρμόζεται η ιδέα της φιλοσοφίας με τα παιδιά διεθνώς, είναι πολλοί και διαφοροποιούνται με βάση πολλαπλά και συχνά συγκεχυμένα κριτήρια.

4. Προχωράμε προς το σχολείο του 21ου αιώνα. Ποια τα πλεονεκτήματα & τα μειονεκτήματα του γεγονότος ότι το περιβάλλον εκπαίδευσης ενσωματώνει τη μεγάλη ευκολία πρόσβασης στην πληροφορία (smartphones, ipads, laptops, tablets, κ.λ.π.);

• Φαντάζομαι ότι συνδέετε το "σχολείο του 21ου αιώνα" με αυτήν την λεγόμενη έκρηξη της πληροφορίας υπονοείτε δηλαδή, ότι δεν θα μπορεί παρά να είναι ένα σχολείο κάτω από τη σκιά ή μέσα στον ορίζοντα αυτού του γεγονότος και άρα, υπολογίζετε ότι κάτι τέτοιο θα έχει συνέπειες τόσο στη φιλοσοφία του όσο και στους τρόπους εκπαίδευσης αλλά και στη σχέση της μάθησης με το παιδί & πώς οι διαφορετικοί φορείς στον κόσμο που ασχολούνται με τη φιλοσοφία με τα παιδιά θα συνεργαστούν στο πλαίσιο της Έδρας, μιας & οι τρόποι με τους οποίους πλέον εφαρμόζεται η ιδέα της φιλοσοφίας με τα παιδιά διεθνώς, είναι πολλοί και διαφοροποιούνται με βάση πολλαπλά και συχνά συγκεχυμένα κριτήρια.

3. Τελικά, πώς κάνουμε "φιλοσοφία με τα παιδιά";

• Να μία ακόμα απλή ερώτηση που παρασέρνει στην όποια απάντησή της ό, τι μπορεί κανείς να σκεφτεί, να πιστέψει & να πει αναφορικά, με τη φιλοσοφία, το παιδί & τις πιθανές σχέσεις τους. Καταρχήν κάνουμε φιλοσοφία με παιδιά κάνοντας ακριβώς "φιλοσοφία". Κατά δεύτερο λόγο, αποδεχόμενοι/ες ως εταίρο στην πράξη αυτή το παιδί. Και περιέργως, ενώ, παιδαγωγικά είναι μία φυσική πλέον παραδοχή (αυτή του παιδιού ως συνομιλητή) ακόμα & εάν αμφισβητείται στην πράξη, φιλοσοφικά είναι μία πρόκληση εξαρχής: αναγκάζει τον/τη φιλόσοφο να ενδυσθούν αργά ή γρήγορα τον παιδαγωγικό μανδύα και να υιοθετήσουν παιδαγωγικά και διδακτικά μέσα, κάτι που φαίνεται να αλλοιώνει αυτό που πιστεύεται ότι είναι η φιλοσοφία. Επομένως, κάνοντας φιλοσοφία με τα παιδιά, σημαίνει ότι έχουμε την ικανότητα ανά πάσα στιγμή να επανεφευρίσκουμε τη φιλοσοφία και τους τρόπους της, ενώ συγχρόνως, ανακαλύπτουμε τη γοητεία της παιδικής ηλικίας που "παίζει με το μυαλό μας". Η φιλοσοφία με τα παιδιά είναι μία νοητική άσκηση υψηλής ευκρίνειας & συνθετότητας και σαφώς επικαλείται την καλή γνώση της φιλοσοφικής μεθοδολογίας. Είναι όμως κάτι πολύ περισσότερο από αυτό, ακριβώς διότι "αφήνεται" προς στιγμή στο παιδί και στους ελιγμούς της σκέψης του, για να το συνοδεύει στη συνέχεια σε διαδρομές σκέψης μη αναμενόμενες ενώ συγχρόνως, η σκέψη γυμνάζεται να τις ακολουθήσει.

5. Θα ήθελα να ακούσω λοιπόν τη γνώμη σας για το πώς θα μπορούσαμε να επενδύσουμε στα παιδιά ως πρόκληση για την Ευρώπη του 21ου αιώνα

• Στη συνέχεια των παραπάνω, θα έλεγα ότι η λέξη επένδυση δεν θα εξέφραζε την ιδέα μου για το πώς πρέπει να σταθεί η Ευρώπη-ο κόσμος - απέναντι στα παιδιά. Εκτός εάν θα σήμαινε ότι θα ενδυσόμαστε τη γενεθλιότητα, με την έννοια που η φιλόσοφος Arendt την αντιλήφθηκε το γεγονός, δηλαδή, ότι "όλοι έχουμε έρθει στον κόσμο με τη γέννηση και ότι αυτός ο κόσμος σταθερά ανανεώνεται διαμέσου της γέννησης". Έτσι και η εκπαίδευση οφείλει να γίνει η πράξη που πραγματοποιεί την ελευθερία για κάθε νέα είσοδο στον κόσμο, για το θάυμα της αρχής. Στο πλαίσιο αυτό, κάθε ανθρώπινο πλάσμα, από τη γέννησή του, είναι μοναδικό και ικανό να παράγει πράξεις που περιέχουν το απροσδόκητο και το απρόβλεπτο ώστε η πράξη συνδέεται με την επαναστατικότητα. Σεβασμός σε αυτό το γεγονός λοιπόν και περίσκεψη ως προς τις απόρροίες του. Θα πρόσθετα, να μη βιαζόμαστε να προκατασκευάσουμε όλο το νόημα για τα παιδιά, βασιζόμενοι στο "δίκαιο" της ενηλικιότητας.

6. Και, ποιος θα ήταν ο ρόλος της φιλοσοφίας στην ελληνική εκπαίδευση σήμερα;

• Πράγματι. Θα ήταν, εάν ήταν, δηλαδή εάν υπήρχε φιλοσοφία στην ελληνική εκπαίδευση, & εννοώ πέρα από την ούτως ή άλλως φτωχή αποτύπωση της μέσα από το συμβατικό αναλυτικό πρόγραμμα. Θέλω να πω δεν

χρές που αντιλαμβάνονται ότι έχουν έναντι του παιδιών τους είναι ανάλογο της ζωής που οι ίδιοι ικανές να διαμορφώσουν ή ανάλογο της ζωής που έχουν αναγκαστεί να ζουν. Βλέπετε, μου είναι δύσκολο εδώ να διαχωρίσω την ενήλικη ματιά από την παιδική & όχι διότι δεν σέβομαι την αυθυπαρξία του παιδιού.

7. "Έχουμε ξεμάθει να δίνουμε βάρος στις λέξεις. Τις χρησιμοποιούμε εύκολα, βιαστικά, αδιάφορα, γενικά, νωθρά, ασαφώς σε πρόχειρες συναλλαγές και παραλλαγές... Πληθώρα λέξεων-πληροφοριών (μέσα στις οποίες πνίγεται και το παιδί καθώς τις καταναλώνει εξίσου) που δεν καρφώνουν το νόημα στη σκέψη, αλλά κρατάνε με μικρές πινέζες μεγάλα θάρη..."

8. Θα ήθελα να ακούσω λοιπόν τη γνώμη σας για το πώς θα μπορούσαμε να επενδύσουμε στα παιδιά ως πρόκληση για την Ευρώπη του 21ου αιώνα

• Στη συνέχεια των παραπάνω, θα έλεγα ότι η λέξη επένδυση δεν θα εξέφραζε την ιδέα μου για το πώς πρέπει να σταθεί η Ευρώπη-ο κόσμος - απέναντι στα παιδιά. Εκτός εάν θα σήμαινε ότι θα ενδυσόμαστε τη γενεθλιότητα, με την έννοια που η φιλόσοφος Arendt την αντιλήφθηκε το γεγονός, δηλαδή, ότι "όλοι έχουμε έρθει στον κόσμο με τη γέννηση και ότι αυτός ο κόσμος σταθερά ανανεώνεται διαμέσου της γέννησης". Έτσι και η εκπαίδευση οφείλει να γίνει η πράξη που πραγματοποιεί την ελευθερία για κάθε νέα είσοδο στον κόσμο, για το θάυμα της αρχής. Στο πλαίσιο αυτό, κάθε ανθρώπινο πλάσμα, από τη γέννησή του, είναι μοναδικό και ικανό να παράγει πράξεις που περιέχουν το απροσδόκητο και το απρόβλεπτο ώστε η πράξη συνδέεται με την επαναστατικότητα. Σεβασμός σε αυτό το γεγονός λοιπόν και περίσκεψη ως προς τις απόρροίες του. Θα πρόσθετα, να μη βιαζόμαστε να προκατασκευάσουμε όλο το νόημα για τα παιδιά, βασιζόμενοι στο "δίκαιο" της ενηλικιότητας.

9. Θα ήθελα να ακούσω λοιπόν τη γνώμη σας για το πώς θα μπορούσαμε να επενδύσουμε στα παιδιά ως πρόκληση για την Ευρώπη του 21ου αιώνα

• Στη συνέχεια των παραπάνω, θα έλεγα ότι η λέξη επένδυση δεν θα εξέφραζε την ιδέα μου για το πώς πρέπει να σταθεί η Ευρώπη-ο κόσμος - απέναντι στα παιδιά. Εκτός εάν θα σήμαινε ότι θα ενδυσόμαστε τη γενεθλιότητα, με την έννοια που η φιλόσοφος Arendt την αντιλήφθηκε το γεγονός, δηλαδή, ότι "όλοι έχουμε έρθει στον κόσμο με τη γέννηση και ότι αυτός ο κόσμος σταθερά ανανεώνεται διαμέσου της γέννησης". Έτσι και η εκπαίδευση οφείλει να γίνει η πράξη που πραγματοποιεί την ελευθερία για κάθε νέα είσοδο στον κόσμο, για το θάυμα της αρχής. Στο πλαίσιο αυτό, κάθε ανθρώπινο πλάσμα, από τη γέννησή του, είναι μοναδικό και ικανό να παράγει πράξεις που περιέχουν το απροσδόκητο και το απρόβλεπτο ώστε η πράξη συνδέεται με την επαναστατικότητα. Σεβασμός σε αυτό το γεγονός λοιπόν και περίσκεψη ως προς τις απόρροίες του. Θα πρόσθετα, να μη βιαζόμαστε να προκατασκευάσουμε όλο το νόημα για τα παιδιά, βασιζόμενοι στο "δίκαιο" της ενηλικιότητας.

10. Και, ποιος θα ήταν ο ρόλος της φιλοσοφίας στην ελληνική εκπαίδευση σήμερα;

• Πράγματι. Θα ήταν, εάν ήταν, δηλαδή εάν υπήρχε φιλοσοφία στην ελληνική εκπαίδευση, & εννοώ πέρα από την ούτως ή άλλως φτωχή αποτύπωση της μέσα από το συμβατικό αναλυτικό πρόγραμμα. Θέλω να πω δεν

συνέχεια στη σελ. 22



ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟΥ ΚΕΡΚΥΡΑΣ
ΤΗΛ: 26610 26610 - FAX: 26610 28445
www.kteokerkyras.gr
e-mail: info@kteokerkyras.gr

Διεπιστημονικό συνέδριο "Παιδί και Πληροφορία"

συνέχεια από σελ. 11

είναι διόλου αυτονόητο το τι εννοούμε ή τι πρέπει να εννοούμε πλέον μιλώντας για φιλοσοφία στην εκπαίδευση, ακριβώς, διότι προέχει το να είναι σαφές τι θα εννοούσε η εκπαίδευση, σε επίπεδο σκοποθεσίας, με την ενδεχόμενη συστηματικότερη ενσωμάτωση της φιλοσοφίας. Αυτή τη στιγμή, παραμένει το φάντασμα στη μηχανή η σκιά της βρίσκεται παντού, η παρουσία της σχεδόν πουθενά. Ωστόσο, και πάλι, δεν είναι καθόλου σίγουρο, πώς μία εκπαίδευση όπως (και) η δική μας, εθισμένη στη στερεοτυπία, ακόμα & για να διατυπώσει ή να υποστηρίξει το νέο, θα υποστήριζε το φιλοσοφικό βηματισμό. Υπάρχει ανάγκη να σκεφτούμε ότι ο τόπος της εκπαίδευσης είναι ένας από τους τόπους εκγύμνασης της φιλοσοφίας, ακόμα & αν η τελευταία θα κατέληγε να τον εγκαταλείψει. Σε κάθε περίπτωση, η φιλοσοφία θα ήταν εκεί, για να επιμένει ότι η σκέψη είναι αυτό που δεν τελειώνει ποτέ και να εξανίσταται όταν οι προσομοιώσεις της παριστάνουν ότι είναι σκέψη. Ενώ πια πρέπει επίσης η εκπαίδευση να πειστεί ότι η σκέψη δεν είναι το αντίθετο του σώματος, έτσι που να μπορεί ευκολότερα να τη συνδέσει με το παιδί.

7. Γιατί στο συλλογικό τόμο που επιμεληθήκατε σχετικά με τη φιλοσοφία με παιδιά δώσατε τον υπότιτλο "Φιλοσοφία, φιλοσοφία είσαι εδώ;"

• Ήδη ίσως θα έχετε αντιληφθεί, ότι ένας τέτοιος τίτλος δεν αναφέρεται μόνο στη δυσκολία να ορίσουμε σήμερα - όπως πάντα άλλωστε - τι είναι φιλοσοφία, αλλά και την ανάγκη να το κάνουμε, δηλαδή, την ανάγκη να κατανοήσουμε εάν και γιατί η φιλοσοφία, ως θεμελιώδης έκφραση του ανθρώπινου πνεύματος, μας είναι απαραίτητη. Αναφέρεται στο ότι υπάρχει η τάση να θεωρείται τόσο αυτονόητα εγγενής που παρακάμπεται. Και αντίστροφα, τόσο αυτονόητα πανταχού παρούσα που παραχαράσσεται είναι επίσης η ανάγκη να αισθανθούμε ότι στο βάθος του δάσους υπάρχει ένας λύκος, ότι θα τον νικήσουμε αλλά και ότι, συγχρόνως, δεν είναι αληθινός και άρα θα του διαφύγουμε. Η ανάγκη πάλι να βρεθούμε στον τόπο τον παιδικό μιας γενναίας αθωότητας. Ένας στίχος παρόμοιος με εκείνους του Χαζιδάκι στο Sweet Moonie, όταν αφηγούνταν για τα παιδιά κάτω στον κάμπο... Εδώ, η φιλοσοφία και το παιδί, παρόλο ότι παραδοσιακά βρίσκονταν σε απόλυτη απόσταση, συναντιούνται σε έναν κοινό "ποιητικό" τόπο και αυτόν ακριβώς τον τόπο θα όφειλε να βρει η εκπαίδευση, εάν είχε την τόλ-



μη να συναντήσει πραγματικά τόσο το παιδί όσο και τη φιλοσοφία. Εν τέλει, ο τίτλος είναι εν μέρει ένας γρίφος και εν μέρει μία αλληγορία για την εκπαίδευση.

8. Παρατηρούμε μία έξαρση στις εκδόσεις και στα social media αναφορών στη φιλοσοφία κ' μάλιστα στην εύκολη & διασκεδαστική εκμάθησή της τόσο από παιδιά όσο και από ενήλικες. Τι συνδέουν μάλιστα με κάθε λογής καθημερινή δραστηριότητα. Ποια η γνώμη σας;

Έχουμε ξεμάθει να δίνουμε βάρος στις λέξεις. Τις χρησιμοποιούμε εύκολα, βιαστικά, αδιάφορα, γενικά, νωθρά, ασαφώς σε πρόχειρες συναλλαγές και παραλλαγές. Πληθώρα λέξεων-πληροφοριών (μέσα στις οποίες πνίγεται και το παιδί καθώς τις καταναλώνει εξίσου) που δεν καρφώνουν το νόημα στη σκέψη, αλλά κρατάνε με μικρές πινέζες μεγάλα βάρη. Θα θεωρήσω και αυτή την έξαρση κομμάτι αυτής της ευκολίας που έχουμε να τε-

... "τα παιδιά είναι πλάσματα της ελευθερίας, δυσκολεύουν το φωτογράφο και του μαθαίνουν το ήθος"...

λειώνουμε τα πράγματα, τα πρόσωπα & τις έννοιες πρόωρα, να κατασκευάζουμε γρήγορα χρήσεις που θα τα εξαντλήσουν για να μην μας απασχολήσουν αύριο και βέβαια ένα κακέκτυπο της ανάγκης μας να μας δοθεί λύση που ψευδώς θα φαίνεται ότι προέρχεται από εμάς. Αλλά και μία αλαζονεία, που, κακώς ονομάζεται εκδημοκρατισμός της γνώσης, και που σχετίζεται με την βολική πεποίθηση, ότι το απλουστευτικό συμπίπτει με το απλό και το δικαίωμα στη γνώση - το οποίο, εξάλλου, οφείλεται στους ανθρώπους - με το λαϊκισμό της γνώσης. Εάν, βεβαίως, συμφωνούσαμε τι είναι γνώση (στο μύθο της οποίας επενδύουν παρόμοιες εκδοτικές επιχειρήσεις)

9. Μπορείτε να αναφερθείτε στο "Εργαστήριο Έρευνας στην Πρακτική & Εφαρμοσμένη Φιλοσοφία" το οποίο διευθύνετε; Ποιος ο λόγος ίδρυσής του; Σχετίζεται με αυτόν το ρόλο τον οποίο θα θέλατε να διαδραματίσει η φιλοσοφία;

• Είναι πράγματι ένα Εργαστήριο Έρευνας με ερευνητές/τριες από πολλές χώρες. Δεν ξεκινά γνωρίζοντας τι είναι "Πρακτική φιλοσοφία" ώστε να την εγκαταστήσει & να τη διαδώσει, αλλά ξεκινά θέτοντας το ερώτημα περί του τι είναι πρακτική φιλοσοφία ως ζωτική κοινωνική και πο-

πληροφορίας;

• Σε μία τέτοια κοινωνία βόμβων δεν μπορεί να ακουστεί αυτή η πρόταση. Είναι μάλιστα η αδύνατη πρόταση, μιας & μπορούμε να φανταστούμε ένα πεισματικό παιδί, που ακατάληπτα & ακατανόητα αρνείται να υπακούσει, να ακολουθήσει & θα πρέπει να κάμψουμε την αντίστασή του επικαλούμενοι το καλό του (ενόψει ενός χρέους το οποίο θα πρέπει να μάθει να αντιμετωπίζει), ενώ δεν μπορούμε να αποδεχτούμε ότι ένα παιδί έχει το δικαίωμα & την ικανότητα να αρθρώνει την άρνησή του, εφόσον δεν έχει ώριμη σκέψη και επαρκή εμπειρία για να

... "Η φιλοσοφία με τα παιδιά είναι μία νοητική άσκηση υψηλής ευκρίνειας & συνθετότητας και σαφώς επικαλείται την καλή γνώση της φιλοσοφικής μεθοδολογίας. Είναι όμως κάτι πολύ περισσότερο από αυτό, ακριβώς διότι "αφήνεται" προς στιγμή στο παιδί και στους ελιγμούς της σκέψης του, για να το συνοδεύει στη συνέχεια σε διαδρομές σκέψης μη αναμενόμενες ενώ συγχρόνως, η σκέψη γυμνάζεται να τις ακολουθήσει"...

λιτισμική πράξη. Αντίστοιχα και με την εφαρμοσμένη διάσταση: σίγουρα δεν αντιστοιχεί στην καθοδήγηση προς τις λύσεις ή στην πιστή εφαρμογή οδηγιών .. ιδιαίτερα σε ένα Παιδαγωγικό Τμήμα που φιλοξενεί το Εργαστήριο & εμπλέκεται με πρακτικές & εφαρμογές στην εκπαίδευση. Προσπαθούμε στην ιστοσελίδα του Εργαστηρίου να αποτυπώσουμε την τάση της διατύπωσης ερωτημάτων και να προτείνουμε ανοίγματα για τη σκέψη. Πράγματι, το Ε.Ε.Π.Ε.Φ. έχει σχεδιαστεί να παραπέμψει σε μία πειραματική αντίληψη για τη φιλοσοφία, σε δοκιμαστικές μορφές της, να επιχειρεί τη συνομιλία της με διαφορετικά στοιχεία του εκπαιδευτικού φαινομένου, και μάλιστα σε διαπολιτισμικό επίπεδο, να περιηγείται το αλλού & το αλλιώς της φιλοσοφικής έκφρασης. Ένα αλλού & αλλιώς όμως που δεν αφήνει πίσω τη φιλοσοφία προς συμβατικά αποδεκτές ψευδοφιλοσοφικές μορφές. Στο πλαίσιο αυτό συναντά και το παιδί, επιχειρώντας να δει πέρα ή πριν από τις εργαλειακές διατυπώσεις της τα στοιχεία μίας πιθανής συνάντησης που θα ενεργοποιήσει κοινά αντανάκλαστικά.

10. Μία εκ των δημοσιεύσεών σας μου δίνει το έναυσμα να ρωτήσω - αν και φοβάμαι πως η απάντηση δεν είναι μόνο μία-ποιο θα μπορούσε να είναι το "I would prefer not to" για το παιδί, σε μια κοινωνία, η οποία, όπως προαναφέραμε, χαρακτηρίζεται από την επανάσταση της

στηρίζει αποφάσεις.

Το σίγουρο είναι ότι αυτές οι φιγούρες, σαν του Bartelby, εκφεύγουν της εκπαίδευσής μας και όχι διότι θα ανήκαν στην αρμοδιότητα της τέχνης και της ιατρικής. Αλλά διότι η εκπαίδευση αρνείται την επιθυμία της άρνησης, της κούρασης και της έκφρασής της, της καχυποψίας έναντι των ιδιοτήτων και της βεβαιότητας. Αλλά τα πουλιά λένε οι φωτογράφοι, τους μαθαίνουν την υπομονή, τους κάνουν να περιμένουν ώρες ατέλειωτες στο κρύο για να καταγράψουν μία κίνηση, να σκέφτονται με λογική, σχεδιασμό και οργάνωση, να μην ενοχλούν, να είναι διακριτικοί, πώς να έρχονται και κυρίως πώς να φεύγουν, κυρίως τους μαθαίνουν την ελευθερία: έρχονται και φεύγουν όποτε και όπως θέλουν, κάνουν πράγματα κόντρα σε αυτά που περιμένεις, ταξιδεύουν απίστευτες αποστάσεις. Η απλή λοιπόν και δύσκολη γνώση (των φωτογράφων πουλιών): ότι τα παιδιά είναι πλάσματα της ελευθερίας, δυσκολεύουν το φωτογράφο και του μαθαίνουν το ήθος. Το I would prefer not to του παιδιού συμπιπτει με την ίδια τη φύση του.

Και ως τέτοιο που είναι, θα εκφεύγει πάντα από την επίθεση της πληροφορίας, εκτός εάν το έχουμε δαμάσει, έτσι που η χειραφέτηση να μην είναι γι' αυτό παρά ένα μέλλον, το οποίο θα του αποδοθεί μόνο εάν διασχίσει ευπειθώς όλα τα ενδιάμεσα παρόντα, ανταποκρινόμενο στις αναπαραστάσεις που κάθε φορά του αντιστοιχίζουμε.